

cultural specialization. — M. L u t o v a c (Beograd), Irrigation, nature de sol et culture des plantes en Yougoslavie. — B. F l o y d, Land development and utilization in Jamaica. — B. K. R o y (Kalkuta), Determination of land use changes, arable potentials, and land use development in West Bengal. — S. P. G a r g (Indija), Agricultural patterns in the Bhabar tract. — M o l n á r (Cluj), Types of agriculture in the Transylvanian tableland.

Pregled referatov jasno pokaže, da je šlo za pisano zmes prispevkov metodološkega in regionalnega značaja. Tudi referati regionalnega značaja so seveda ubirali vsak več ali manj svojo metodološko pot k tipološkim označbam kmetijstva. Med njimi je referat Crkvenčiča in Klemenčiča koristno opozoril na primeru nekaterih vasi iz Jugoslavije (Lopaia, Voklo, Bašelj in Loka na Gorenjskem), da so za tipologijo kmetijstva važni tudi socialni faktorji, ki v dosedanjih tipoloških opredelitvah morda niso bili dovolj upoštevani. V celoti pa se iz referatov ter iz zaključnega pregleda J. K o s t r o w i c k e g a (Problems of typology of world agriculture) vidi, da je komisija imela tudi na svojem četrtem zasedanju opravka z metodološkimi dilemami: kako uskladiti različne indekse za klasifikacijo tipov kmetijstva med seboj, kako napraviti podatke iz raznih dežel z različnimi problemi primerljive, kako uporabiti pri tem kvantitativne metode, zlasti faktorsko analizo tako, da bi omogočala primerjavo v kraju in času, kako ocenjevati kmetijsko proizvodnjo (po hranilni in denarni vrednosti), na kakšen način upoštevati velikost in strukturo posesti itd. Tudi terminološka vprašanja so bila še odprta (npr. glede opredelitve pojmov »sistem« in »tip« kmetijstva, glede pojma »plantaze« itd.). Očitno je torej, da je pot k uspešni mednarodni klasifikaciji tipov kmetijstva, ki se odpira pred komisijo, še dolga in zapletena.

Svetozar Ilešič

Die Siedlungen des ländlichen Raumes. Rural Settlements. L'habitat rural. Ed. Harald Uhlig, red. Cay Lienau. Materialien zur Terminologie der Agrarlandschaft. Vol. II, Giessen 1972, strani 277.

Mednarodna delovna skupina za geografsko terminologijo agrarne pokrajine, ki obstaja od kongresa v Stockholmu leta 1960 ter jo vodita prof. Uhlig in Cay Lienau iz Giessena, se odlikuje po izredni marljivosti. Že pred nekaj leti je izdala prvi del mednarodno zbranega terminološkega gradiva, ki je obravnaval terminologijo poljske razdelitve. (»Flur und Flurformen«, Giessen 1967). Po več poznejših posvetovanjih, zvezanih s simpoziji o problemih agrarne pokrajine (predvsem v Liègu 1969 in v Belfastu 1971) je zdaj predložila mednarodnemu strokovnemu svetu drugo knjigo svojega, sistematično obdelanega gradiva. V njej je obdelana terminologija kmečkih (podeželskih) naselij (nem. »Die Siedlungen des ländlichen Raumes«, angl. »Rural Settlements«, franc. »L'habitat rural«).

Prvi del knjige podaja (v nemškem, angleškem in francoskem jeziku) »Terminološki okvir za geografijo podeželskih naselij« (nemški naslov »Terminologischer Rahmen für die Geographie der Siedlungen des ländlichen Raumes«) s shemo ustreznih pojmov in terminov. Shemo je izdelal Cay Lienau s sodelovanjem drugih znanih nemških geografov-specialistov (W. Müller-Wille, H. Uhlig, E. Bertelsmeier, W. D. Hütteroth, H. Jäger, W. Meibeyer, W. Moewes, G. Niemeier, H. J. Nitz, G. Schwarz, W. D. Sick, H. J. Wenzel). Shema je izdelana tako, da v prvem delu opredeljuje funkcijske znake in osnovne pojme podeželskih naselij. Tu gre najprej za lego, za njihov način naseljenosti (trajnost, časnost), za opredelitve po glavnih znakih socialno-ekonomske strukture (po stanovanjski funkciji in funkciji delovnih mest, po ponudbi delovnih mest, po komunalni opremljenosti, po centralnih funkcijah, po znakih socialne strukture in gospodarske strukture obratov). Drugi del vključuje fiziognomsko-topografske značilnosti in pojme, najprej velikost, potem pa talni načrt naselij. V tretjem delu so predstavljeni retrospektivni in prospektivni vidiki. Med prvimi, ki so označeni tudi kot genetski, so

podane značilnosti, ki so privedle do prvotnega nastanka naselij, nato opredelitev naselij po njihovem razvoju (»razvojni modeli«) in po času njihovega nastanka. Med drugimi (prospektivno-prognostičnimi) gre za opredelitev naselij po razvojni usmerjenosti in po deležu načrtnosti in nenačrtnosti v razvoju naselij.

Drugi, obsežnejši del knjige predstavlja obsežen komentar k terminološkemu okvirju, podanem v prvem delu (nemški naslov »Kommentar zum Entwurf eines terminologischen Rahmens für die geographische Erfassung der Siedlungen des ländlichen Raumes«). Komentar, ki ga je v celoti sestavil Cay Lienau, je objavljen v nemščini in angleščini ter opremljen z bogato, zlasti bibliografsko dokumentacijo.

Celotna publikacija je zares nadvse dragocen in izčrpen »okvir« za vsa nadaljnja proučevanja podeželskih naselij in to ne samo v Srednji in Zahodni Evropi, temveč povsod po svetu. Je eden od dokazov, da se lahko zares koordinirano mednarodno proučevanje razvija samo, če so zadosti razčiščena terminološka vprašanja, kar seveda ne velja samo za proučevanje agrarne pokrajine. Tako preciziran terminološki okvir ima tudi svojo teoretsko-metodološko vrednost, saj družijo vse smeri proučevanja, ki se ukvarjajo s podeželskimi naselji (funkcijsko-strukturno, fiziognomsko-genetsko in celo prognostično). Morda bi bil na mestu le pomislek, če ni delo zašlo predaleč v shematizacijo, celo v čezmerno parcelacijo in atomizacijo pojmov, pri čemer se razrahlja kompleksni pogled na celoto. Glede tega samo en primer: težko bi soglašali z uvodno trditvijo, da je pot dosedanje geografije podeželskih naselij, ki je rada tudi terminološko družila in vezala pojme o naseljih in pripadajoči poljski razdelitvi, zgrešena in da je treba te dve skupini pojmov »ostro ločiti« (str. 17).

Svetozar Ilešič

Iz geografske književnosti o Sloveniji

Sifrer, M., 1972. Methoden und Ergebnisse der Untersuchung fluvialer Terrassen in Slowenien (NW — Jugoslawien). Acta Geographica Debrecina, Tomus X. Pertractationes Sectionis II. ac Symposii 3. Conferentiae regionalis Europaeae 1971. Debrecen, 199—207.

Geografski inštitut univerze v Debrecenu je organiziral v času od 5. do 10. 8. 1971 simpozij, posvečen dinamiki razvoja površja v evropskem prostoru. Dr. Milan Sifrer je prispeval na njem študijo o metodah in izsledkih raziskav teras v Sloveniji. Pri tej študiji se opira na izsledke slovenskih geografov D. Mezeta in D. Radinje, največ pa na lastna proučevanja glacialnih teras v slovenskem prostoru.

V uvodnih poglavjih govori o naših najvišjih planotah in terasah, ki so se ohranile predvsem v apnencu, in so nastale tekom dolgotrajne kontinentalne faze po umiku miocenskega in panonskega morja. Takšen razvoj se je nadaljeval tudi v sledeči dobi intenzivne orogenetske aktivnosti in klimatskih sprememb vse do danes.

Glavni del te razprave je posvečen razvoju glacialnih teras. Ob prehodu iz pliocena v pleistocen se je selektivna in globinska erozija ob dviganju apneniških Alp, Dinaridov, Posavskega hribovja in Gorjancev še okrepila. Na vznožju teh gorovij so se ohranile široke terase »pedimentic« okrog 100—500 m nad sedanjimi dolinami, delno v terciarnih kamninah ali v apnencu. V pleistocenu so reke poglobile svoje doline za nadaljnjih 100—500 m. Temu obdobju pripisuje Šifrer vzdolž alpskih rek 6—7 hladnodobnih in do 6 poznoglacialnih teras. Intenzivni proces preperevanja in strjevanja zasipov je viden zlasti ob Soči, predvsem zaradi mediteranske klime. Sediimenti zadnje poledenitve so tu že delno sprijeti, v področju Save pa so še sveži. Avtor je našel prodnike ohranjene v primarni sestavi v vseh 6 poznoglacialnih terasah in v 4 višjih terasah. V še starejših pleistocenskih terasah